

eller uretmæssigt at tvinge danske eller udenlandske myndigheder eller en international organisation til at foretage eller undlade at foretage en handling, eller at destabilisere eller ødelægge et lands eller en international organisations grundlæggende politiske, forfatningsmæssige, økonomiske eller samfundsmæssige strukturer begår en af de opregnede handlinger, når handlingen i kraft af dens karakter eller den sammenhæng, hvori den begås, kan tilføje et land eller en international organisation alvorlig skade.

De forbrydelser, som er opregnet i den foreslåede terrorismebestemmelse i § 114, stk. 1 - som f.eks. drab, grov vold, forstyrrelse af trafikssikkerheden og groft hærværk - omfatter alene handlinger, der allerede i dag er strafbare.

Det fremgår af den erklæring, som EU-landene nåede til politisk enighed om på rådsmødet den 6. og 7. december 2001, at rammeafgårelsen dækker handlinger, som begås af personer, hvis mål er en trussel mod medlemsstaternes demokratiske samfund, der respekterer retsstatsprincippet, og mod den civilisation, disse samfund bygger på. Rammeafgårelsen skal forstås på denne måde og kan ikke bruges til at anklage personer, der udøver deres legitime ret til at udtrykke deres meninger, for terrorisme. Det gælder også, selv om de pågældende personer under udøvelsen af en sådan ret begår lovovertrædelser.

Disse synspunkter kommer også til udtryk i præambelen til rammeafgårelsen, hvoraf det fremgår, at intet i rammeafgårelsen kan fortolkes på en måde, som indskrænker eller er til hinder for de grundlæggende frihedsrettigheder som f.eks. strejkeret, forsamlings-, forenings- eller ytringsfrihed.

På den anførte baggrund er det efter Justitsministeriets opfattelse vanskeligt at forestille sig, at eventuelle lovovertrædelser, der måtte blive begået som led i en faglig konflikt her i landet, vil falde ind under den foreslåede bestemmelse i § 114.

Samtidig er det naturligvis klart, at handlinger, der er omfattet af den foreslåede bestemmelse i § 114 så lidt som andre strafbare handlinger ikke bliver straffrie, alene fordi de måtte blive begået i tilknytning til en faglig konflikt.

Der henvises i øvrigt til besvarelsen af spørgsmål nr. 23 og til pkt. 2.3.3.1. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Spørgsmål nr. 117:

Ministeren bedes udarbejde et notat om dolus eventualis' anvendelse i strafferetlig praksis og om, hvordan ministeren forestiller sig dette begreb anvendt i de situationer, som lovforslaget omhandler.

Svar:

1. Forsæt antages i dansk strafferet at kunne foreligge i tre forskellige former: direkte forsæt, sandsynlighedsforsæt og dolus eventualis.

I sager om eksempelvis manddrab foreligger der direkte forsæt, hvis gerningsmanden ved sin handling har haft til hensigt at dræbe. Hvor der foreligger hensigt eller direkte forsæt, er det ligegyldigt, om gerningsmanden anser det for overvejende sandsynligt, at det vil lykkes ham at opnå følgen. Hvis gerningsmanden skyder for at dræbe, foreligger der således direkte forsæt, selv om gerningsmandens erfaring siger ham, at chancen for, at det lykkes for ham, er lille.

Sandsynlighedsforsæt foreligger i eksemplet med manddrab hvis gerningsmanden uden at tilstræbe dødens indtræden indser dens indtræden som overvejende sandsynlig, f.eks. ved et knivstik anser det som overvejende sandsynligt, at den ramte vil blive dræbt.

Anvendelsen af den tredje forsætsform, dolus eventualis, er blandt andet beskrevet i Den kommenterede straffelov, Almindelig del, 7. udgave, 2001, hvor der på side 173-175 er anført følgende:

»Dolus eventualis antages at kunne foreligge i to former: det hypotetiske eventualitetsforsæt og i form af positiv indvilligelse. Problemet er i begge tilfælde at finde det moment, der kan kvalificere som forsætlig den handling, der objektivt opfylder lovens gerningsbeskrivelse, men hvor gerningsmanden alene har anset opfyldelsen som en mindre sandsynlig følge og altså isoleret set alene har handlet bevidst uagtsomt. Ifølge det hypotetiske eventualitetsforsæt lægges vægt på, om gerningsmanden må antages at ville have handlet på samme måde, hvis han havde vidst, at følgen ville indtræde.

Problemet med at acceptere denne forsætsform er imidlertid, at den bygger på en antagelse om, hvad gerningsmanden ville have gjort, hvis han havde haft den anden viden, end han rent faktisk havde. Forsætsspørgsmålet afgøres normalt i hvert fald teoretisk ud fra, hvilke forestillinger tiltalte rent faktisk har gjort sig. Det hypotetiske eventualitetsforsæt bryder med dette princip og er endvidere betænkeligt, fordi det afgørende spørgsmål er så hypotetisk, at det kan være svært at anse et svar for beviseligt. Disse svagheder har man prøvet at afhjælpe ved at opstille det positive indvilligelsesforsæt. Det afgørende er herefter, om gerningsmanden, der har indset muligheden af, at en vis følge vil indtræde, har accepteret muligheden for, at følgen vil indtræde. Den bilist, der kører med en meget stor fart, er muligvis klar over risikoen for, at han kan komme til at dræbe en anden. Hvis han rent faktisk påkører og dræber en anden, men har fortrængt risikoen sagt til sig selv, at det ikke vil ske har han alene handlet uagtsomt i forhold til drabet. Hvis han derimod har indvilliget i risikoen for et trafikdrab sagt til sig selv, at det er der ikke noget at gøre ved har han ifølge teorien dræbt med forsæt i form af dolus eventualis. I praksis vil man næppe nå dette resultat. Selv med en mere konkret fare, f.eks. forsøg på at trænge modparten ud i rabatten, er det meget tvivlsomt, om domstolene vil anvende dolus eventualis i relation til et eventuelt færdselsdrab. I praksis anlægges nok en helhedsvurdering.

I praksis påberåbes dolus eventualis sjældent. I TFK 2000 310 O var en sælger tiltalt for selskabstømning. Retten konstaterede, at der ikke havde foreligget direkte eller sandsynlighedsforsæt, og nævnte ikke muligheden for eventualitetsforsæt. I U 1992 445 anfører Højesteret i sine præmisser indledningsvis: »Der bør generelt udvises varsomhed med hensyn til anvendelse af forsætsformen dolus eventualis«. Der var i sagen rejst tiltale ved nævningeting for forsøg på manddrab. I sin retsbelæring definerede retsformanden dolus eventualis med ordene: »det vil sige, at gerningsmanden har anset det for muligt, at følgen ville indtræde og accepteret dette for det tilfælde, at følgen virkelig indtræder, eller sagt på en anden måde, denne mulige følge foretrakkes, når alt kommer til alt, af gerningsmanden frem for at give afkald/afholde sig fra handlingen«. Om denne definition udtaler Højesteret, at man ikke finder, at »retsformandens udtalelser om denne forsætsforms indhold kan anses for urigtige eller ufuldstændige«. Endelig anfører Højesteret, at det ikke kunne være en fejl at anvende dolus eventualis i en situation som den foreliggende.

Begge former for dolus eventualis må antagelig betragtes som en del af dansk ret.«

Højesteret har endvidere i U 1998 277 H taget stilling til anvendelsen af forsætsformen dolus eventualis. Sagen drejede sig om tre personer, der blandt andet var tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 237, jf. § 21, ved den 7. maj 1996 efter forudgående aftale og i forening at have forsøgt at dræbe A og B, idet T1 og T2, mens T3 i bil holdt klar ved et vejkryds, fra en stjålet bil kastede to håndgranater mod A og B, hvorved A blandt andet fik bortsprængt en del af benet, hvorefter de, med T3 som chauffør, flygtede fra stedet i bilen.

Den pågældende højesteretsdom vedrorte retsformandens retsbelæring i forbindelse med landsrettens behandling af sagen, hvor T1, T2 og T3 blev idømt henholdsvis 11, 10 og 4 års fængsel. T3 ankede dommen til Højesteret og påstod dommen ophævet under henvisning til, at retsformandens retsbelæring sammenholdt med en supplerende vejledning af nævningerne vedrørende forsætsformen dolus eventualis havde været urigtig og ufyldstøgende, hvorved nævningernes domfældelse af T3 var blevet fejlagtig.

I retsbelæringen anførtes blandt andet følgende:

»Lige som ved sandsynlighedsforsættet kræves det ved denne forsætsform (den positive indvilligelsesteori), at den tiltalte har indset, at det, han var i færd med at hjælpe hovedgerningsmændene med, kunne være et drabsforsøg.

Ved den positive indvilligelsesteori kræves det derimod ikke, at han skal have indset sandsynligheden for, at der er tale om et drabsforsøg, for mere end 50 %. Til gengæld kræves det, at man kan lægge til grund, at den tiltalte foretrakker at udøve den pågældende handling frem for at lade være. Det er også blevet udtrykt således, at den tiltalte tager det, der gør handlingen strafbar, med i købet.

Den her beskrevne forsætsform afgrænses altså opad til sandsynlighedsforsættet. Nedad afgrænses den til noget, vi kalder bevidst uagtsomhed, og som ikke uden særlig hjemmel er strafbart. Afgrænsning til bevidst uagtsomhed er vanskelig. Tænker man sig en spritbilist, der mister herredømmet over sin bil og rammer og dræber en cyklist, vil bilisten ikke blive tiltalt eller dømt for forsætligt manddrab, men kun for uagtsomt manddrab. Dette selv om han også har indset, at han ved at køre, selv om han er fuld, udsætter andres liv og helbred for fare.

Men der er en forskel, som jeg vil udtrykke således:

I tilfældet med bevidst uagtsomhed handles der i tillid til, at risikoen ikke realiseres, eller gerningsmanden viser risikoens virkeliggørelse fra sig. Kunne han inden han påbegyndte sin spritkørsel have set ind i fremtiden og set, at han ved at køre spritkørsel ville dræbe en cyklist, ville han have afstået fra det og ladet bilen stå. Ved dolus eventualis har han derimod ikke blot indset muligheden for, at handlingen indebærer noget strafbart, men også med den mulighed for øje udført den pågældende handling.

Spørgsmålet om T3 kan dømmes for forsætlig medvirken til drabsforsøget efter dolus eventualisbetragtningen afhænger altså af, om nævningerne lægger til grund, at han har indset, at muligheden for, at der er tale om et drabsforsøg, er til stede, og at han har indvilget i at udføre sin bistand til hovedgerningsmændene med den mulighed for øje, altså selv om det skulle vise sig, at det er drabsforsøg, hovedgerningsmændene er i gang med. Og at han ikke ville have undladt at yde denne bistand, selv om han havde vidst, at der var tale om et drabsforsøg.«

Højesteret fandt, at retsformanden ikke havde begået fejl ved i sin retsbelæring at have givet udtryk for, at anvendelse af forsætsformen dolus eventualis i form af positiv indvilligelse kunne komme på tale i en situation som den foreliggende. Med udgangspunkt i, at Højesteret i dommen af 9. marts 1992 (U 1992.455H) udtalte, at forsætsformen dolus eventualis bør anvendes med varsomhed, fandt Højesteret, at der i retsbelæringen kunne være gjort nogle bemærkninger om denne varsomhed i relation til den konkrete sag. Da retsbelæringen indeholdt en grundig gennemgang af dolus eventualis, og da den ikke kunne karakteriseres som urigtig, tog Højesteret ikke forsvarerens påstand om dømmens ophævelse og hjemvisning af sagen til følge.

2. Som det fremgår, anses forsætsformen dolus eventualis for en del af dansk strafferet.

Lovforslagets bestemmelser om blandt andet terrorisme og finansiering af terrorisme omfatter forsætlige forhold. I overensstemmelse med det, der er anført ovenfor, omfatter dette forsætskrav alle forsætsgrader, således at det ikke ville være udelukket at anvende forsætsformen dolus eventualis i forhold til de foreslåede bestemmelser.

En anvendelse af dolus eventualis ville imidlertid kræve, at anklagemyndigheden i en sag om f.eks. overtrædelse af § 114 a om finansiering af terrorisme ville være i stand til i en situation, hvor der hverken forelå direkte forsæt eller sandsynlighedsforsæt at løfte bevisbyrden for, at gerningsmanden havde indset muligheden for, at den organisation, der blev ydet økonomisk støtte til, var en

terrororganisation, og at gerningsmanden enten havde indvilget i denne mulighed eller ville have ydet sin støtte, selv om vedkommende havde vidst, at der var tale om en terrororganisation.

På den baggrund samt i lyset af udtalelsen i Højesterets dom i U 1992.455 H om, at der ved anvendelsen af forsætsformen *dolus eventualis* generelt bør udvises varsomhed må det efter Justitsministeriets opfattelse antages, at spørgsmålet om anvendelse af forsætsformen *dolus eventualis* i forhold til de foreslåede bestemmelser i L 35 normalt vil være af meget teoretisk karakter.

Spørgsmål nr. 118:

Ministeren bedes beskrive de værktøjer, Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet vil have til sin rådighed, og de vurderinger, man der vil foretage, i forbindelse med forespørgsler, om en organisation el. lign., som der tænkes overført penge til, er en terrororganisation.

Svar:

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen indhentet bidrag fra Statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet, der oplyser følgende:

»Lovforslaget L 28 vedrørende lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme blev fremsat den 13/12 2001. Der foreslås her som § 10 a indsat en bestemmelse om, at såfremt der er mistanke om, at en transaktion har eller har haft tilknytning til finansiering af terrorisme, skal virksomheden undersøge transaktionen nærmere. Såfremt mistanken ikke kan afkræftes, skal Statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet underrettes. Der må kun gennemføres transaktioner fra den aktuelle konto eller person efter aftale med Statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet.

Hvis Statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet modtager en sådan underretning, vil der blive taget stilling til, om det beløb, der eventuelt påtænkes overført, skal beslaglægges. Reglerne om beslaglæggelse og konfiskation foreslås ændret med L 35, således at der, hvis forslaget vedtages, vil kunne beslaglægges penge, der må befrygtes at ville blive brugt ved en strafbar handling, herunder en terrorhandling eller finansiering af terrorister.

Hvis der underrettes om en påtænkt overførsel af penge til en person, virksomhed eller organisation, der er kendt eller mistænkt for at udføre eller medvirke til terrorhandlinger, vil pengene blive beslaglagt.

Til brug for denne vurdering kan Statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet selv have tilstrækkelige oplysninger til at tage stilling. Sådanne oplysninger kan stamme fra EU's forordninger, f.eks. Rådets forordning nr. 2580/2001 af 27/12 2001 om specifikke restriktive foranstaltninger mod visse personer og enheder med henblik på at bekæmpe terrorisme. De pågældende, der ønskes overført penge til, kan endvidere være kendte i statsadvokatens registre, herunder kriminalregistret eller statsadvokatens efterforskningsregistre (Hvidvaskregistret og Informationscentralen), ligesom statsadvokaturen bl.a. i forbindelse med retshjælp til USA efter terroraktionerne den 11/9 2001 har modtaget oplysninger vedrørende terrormistænkte personer, virksomheder og organisationer. Er statsadvokaturen ikke selv i besiddelse af tilstrækkelige oplysninger, vil der blive forespurgt hos Politiets Efterretningstjeneste, med hvem Statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet som følge af terroraktionerne i USA den 11/9 2001 har indledt et forstærket samarbejde.«

Spørgsmål nr. 119:

Ad svaret på spørgsmål 100, jf. bilag 79

Vil ministeren udelukke, at der indgår en politisk vurdering i afvejningen af, om en handling er terror eller legitim modstand?

Svar:

Når det i den enkelte sag skal vurderes, om en handling er omfattet af den foreslåede bestemmelse i § 114, vil det være nødvendigt at foretage en samlet vurdering af alle sagens elementer.

Ved denne vurdering kan der blive tale om at inddrage omstændigheder af politisk karakter navnlig i den forstand, at en handling, der eventuelt vil være omfattet af den foreslåede bestemmelse, kan være udført på en politisk baggrund, herunder ud fra bestemte politiske motiver.

I den forbindelse kan der bl.a. henvises til den erklæring, som EU-landene udarbejdede i tilknytning til EU's rammeafgørelse om bekæmpelse af terrorisme, og som har betydning for fortolkningen af den foreslåede bestemmelse i § 114. Det følger således af denne erklæring, at rammeafgørelsen dækker handlinger, som alle medlemsstater anser for alvorlige overtrædelser af deres straffelove, begået af personer, hvis mål er en trussel mod medlemsstaternes demokratiske samfund, der respekterer retsstatsprincippet, og mod den civilisation, disse samfund bygger på.

En sådan vurdering af, om en handling er begået af personer, hvis mål måtte være at true demokratiske værdier, vil naturligvis være en vurdering, der indeholder klare elementer af politisk karakter.

Samtidig må det imidlertid fastslås, at afgørelsen af, om en handling falder ind under den foreslåede bestemmelse i § 114, principielt set er en retlig vurdering. Det vil sige en vurdering, som er bundet af retlige regler, og som i sidste ende foretages af domstolene.

Spørgsmål nr. 120: